

ISBN: 978-605-7949-69-1

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 159

İnceleme

Editör

Aykut Ertuğrul

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Haziran 2019
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212.612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri
San. ve Tic. Ltd. Şti
Sertifika No: 40421
Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.
No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /
İstanbul Tel: 212 624 21 11

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Divan Şairi Diyor ki

DURSUN ALİ TÖKEL

KETEBE

Dursun Ali Tökel

1962 Yılında Samsun'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimi Amasya ve Samsun şehirlerinde farklı yerlerde tamamladı. 1983 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandı ve adı geçen bölümü 1987 yılında tamamladı. 1987-1991 yılları arasında çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı.

1992 yılında Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Araştırma Görevlisi olarak girdi ve bu bölümde 1994 yılında Yüksek lisansını; 1998 yılında da doktorasını tamamladı.

Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesinden 2015 yılında emekli oldu. Temmuz 2015 tarihinde İstanbul Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinde öğretim üyesi olarak göreve başladı. Halen aynı fakültede çalışıyor.

Dursun Ali Tökel'in, *Divan Şiirinde Şahıslar Mitolojisi*, *Divan Şiirinde Harf Simgçiliđi* ve *Deneysel Edebiyat Yönüyle Divan Şiiri* adlarıyla yayınlanmış üç kitabı bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	?
Dede Korkut ve Güvâhî Der ki: Ailede Mutluluk İşte Böyle Sağlanır	?
Mevlânâ, Gelibolulu Âlî, Dostoyevski, France, Firdevsî, Zerdüşt Diyor ki: Şeytan İşte Böyle Kandırır	23
Necâtî Diyor ki: Benlik Şarap, Zikir Karanfildir.....	39
Zâtî ve Tanpınar Diyor ki: Şiirimiz Ab-ı Hayâtımızdır	53
Fuzûlî Soruyor: “Mal Deyince Ne Anlıyorsunuz?”	63
Gelibolulu Âlî Diyor ki: Bizim de Çalar Saatlerimiz Vardı	73
Bir Osmanlı Âlimi Der ki: “Türk ile Türk Kürd ile Kürdüm, Altı Dilde Gazel Yazarım”	83
Fuzûlî Diyor ki: “Bin Diken Bir Gül İçin Sulanır”	91
Bâkî Diyor ki: Bizi Yağmalamayın Yahut “Dişlerinizi İyi Fırçalayın”	101
Latîfî Der Ki: Kitap Yüz Yapraklı Bir Güldür	111
Divan Şâiri Diyor ki: Baklava Bizimdir.....	119
Divan Şairi Diyor ki: Bizim Elmalara Ne Oldu?.....	135

Divan Şairi Diyor ki: Bizde İktidarın Edebiyatı Değil, Edebiyatın İktidarı Vardı	147
Divan Şairi Diyor ki: Bizim de Çocuk Eğitimimiz Vardı .	159
Tezkire Yazarı Diyor ki: Mahlasların Anlamı Dilimizin Perdelerindedir.....	181
Şair Diyor Ki: Rüyayla Gelen Kitaplar Vardır.....	193
Divan Şâiri Nâbî Der ki: Popülizm Kurbanı Olmayın	205
Divan Şairi Diyor ki: İdeal Uyku Nasıl ve Kaç Saat Olmalı.....	217
Güvâhî ve Nâbî Diyor ki: Çocuğunuzu İşte Böyle Eğitin.....	227
Nedim Diyor ki: Yapım Güzeldir; Orhan Veli Diyor ki: Yıkım Güzeldir.....	245
Şeyh Gâlib Der ki: Zevki Kederde Sıkıntıyı da Rahatta Bil	257

Önsöz

Kendilerini savunamayacak olanları yargılamak çok kolaydır. Onların suskunluğu, onları yargılayan, savunma hakkı tanımadan yaftalayan kişileri haklı çıkarmaz kuşkusuz. Bir gün, kapısı hırsızlık için çalınan bir kişi hırsız gördüğünde “buyurun!” der. Hırsız da ona “buyur etmenize gerek yok, ben de zaten girecektim.” diye cevap verir. Hırsızın girmeyi kafayı koyduğu bir eve, ev sahibi buyurla kapı açmaz, ama kade-re bakın ki, açılan kapıda duran kişinin de hırsız olduğunu bilmez. Bilse açmazdı. Peki, hırsız neden pencereden, bacadan veya başka bir yoldan değil de kapıdaki zili çalarak içeri girmek ister? Bu öz güvenin arkasında cesaret mi yatmaktadır, ihanet mi, yoksa cahillik mi? Hırsız bu! İçeri girmek için kendisine bir meşruiyet aradığı kesindir! Diyecektir ki: “Ben zorla girmedim, ev sahibi kapıyı kendi açtı ve ben de içeri öyle girdim. Açmasa elbette burada olmazdım.” Hırsıza ne diyeceksiniz?

Hırsızlar sadece emtiayı, malı, mülkü, parayı çalmıyor; hakikati de çalıyorlar. Bu kitapta bir araya getirilen makaleler, hakikati çalınmış bir edebiyatın çalınan hakikatlerine dair birkaç numuneyi barındırıyor. Nedir o çalınan hakikatler?

“Divan edebiyatı, “Eski Türk Edebiyatı”, “Klâsik Türk Edebiyatı” ve daha pek çok başlıkla anılmaya çalışılan ve henüz tam olarak adı bile olmayan, süreci Müslüman Karahanlıların ortaya koyduğu edebi metinlerle başlatacaksak yaklaşık bin yıl devam etmiş bir edebiyatımız var. Bu edebiyatın asırlar boyunca inşa/ihya ettiği, nazım, nesir, nazım-nesir karışık on binlerce eseri var. Lakin sanki bu on binlerce eser, okunmuş da, yayınlanmış da, didik didik incelenmiş de, şekli şemai-li her bakımdan ayan beyan ortaya konmuş gibi genel geçer yargılarla yaftalanmış bir bahtsızlığı var. Tanzimat’tan sonra, bir köşeye atılmış, hakkında idam fermanı hazırlanmış, kapalı kapılar ardında infazı da gerçekleştirilmiş, önümüze öylesine atılan bir “cenaze” var. Bireysel çabalar, ehliyetli, liyakatli savunuşlar, büyük yapının temel iddiasını aşamıyor. O büyük yapı diyor ki: Bu edebiyat hayat ve hakikatten kopuk bir fanteziler manzumesidir ve zinhar yeni nesiller, genç dimağlar, yüzünü realist hayata dönmüş körpe beyinler bu ortaçağ safsatalarıyla zehirlenmeye; ve bunlar, mektepten, eğitimden uzak tutula! Ha, tutulamıyor mu? O zaman zararsız kabilinden, bunların ne kadar da boş işlerle iştigal eylediğini ayan beyan gösteren metinler seçile ve iddialarımız haklı çıkarıla! Mevcut durum, el’an da budur!

Otuz yıla yakın bir süredir, işi bu edebi metinleri okumak/okutmak olan bir akademisyen olarak, sağa sola cevap yetiştirmeye çalışmadan, bu edebiyatın yaşanan hayat ile münasebetini ortaya koyan metinler üzerinde araştırma yapmaya gayret sarf ettim. Edebiyatın hayattan kopuk olması mümkün müdür? Hayat nedir ki? Eğer bir edebî metin, *hakikati gün yüzüne çıkarıldığında* yüzyılları aşarak bugün yaşayan insanlara bile hâlâ etkileyebiliyor ve çıkmaz sokaklı sorulara cevap verebiliyorsa onun hayattan kopuk olduğunu nasıl iddia edilebilir? Sanki Osmanlı dönemi gündelik hayatı bütün yönleriyle ortaya serilmiş de bu dönem edebî metinleri onlardan kopukmuş gibi gösterilmeye çalışılmış, yaklaşık yüz elli yıl

boyunca. Bunda da Namık Kemâl'in bu edebiyata ilişkin yargıları esas alınmış ve sonraki edebi ve ilmî şahsiyetlerin kuş bakışı nitelendirmeleri. Oysa edebiyat hayattan kopuk olmaz, olmaz. Olsa olsa hayat edebiyattan kopuktur, çünkü metinlerin yaşanan hayatı ve insanı da aşan, bütün çağlara ve insanlara hitap eden çok derin katmanlı yapıları vardır. Yüzyıllar evvel yazılmış satırlar, dizeler bugün bizlerde hâlâ derin ve sarsıcı duygulanımlara; çağın, insanın ve eşyanın zamanı aşan hakikate ilişkin bilgilendirmelere vesile oluyorsa onda, değişen zamanla değişmeyen bir varlık alanı var demektir.

Bir medeniyetin bütün verileri, yaşanan çağın bir yorumudur; Osmanlı dönemi mimarisi, müziği, geleneksel sanatları hakkında övücü iltifatlarda bulunulurken, o devrin edebiyatı hakkında sadece karalamacı, hafife alıcı, yok sayıcı bir üslup kullanmak akıl kârı değildir. Mimar Sinan'ın taşla yaptığını Karahisarî yazıyla (hatla), Bâkî kelimelerle, Levnî renklerle, İtrî seslerle (notalarla) yapmıştı. Bize düşen bu çok katmanlı miraslar karşısında, anlama yetimizi kullanarak sonuçlar çıkarmak; o günü anlayacak, bugüne anlatacak, nelerin kaybolduğu, nelerin kaybolmadığı, nelerin taşınması, nelerin bırakılması, nelerin bizi zenginleştireceği, nelerin bizi fakirleştireceği sonuçlarını çıkarmak...

Övmenin kolaycılığına, yermenin basitliğine düşmeden anlamaya çalışarak ve *ömür törpüsü* çabalar içerisinde didinmeyi göze alarak yapılacak çalışmalar, çalışılan alan ne kadar hafif görülürse görülsün insanı içten sarsan pek çok hakikatin tecellisine vesile olur. Bu kitapta, daha ziyade Osmanlı dönemi edebiyatımızın yaşanan hayatla ilişkili ama bugünün insanına da seslenen metinleri üzerine yazılmış çeşitli yazılar bulacaksınız. Bu yazılar, değişik zamanlarda, muhtelif dergilerde yayınlanmıştı. Bunların belirli bir konsept altında bir araya getirilmesi ve dikkate sunulması arzulandı, eminim bu arzunun tecellisinin okurda da bir karşılığı olur. Yazıların başlıklarında, metnin belirli bir konu altında toplanması amacıyla